

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

ALİCAN DEMİR / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 41444/09)

KARAR

STRAZBURG

25 Şubat 2014

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Alican Demir / Türkiye Davası'nda,

Başkan,

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2014. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Guido Raimondi,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Andras Sajó,

Nebojsa Vucinic,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith' in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 5 Şubat 2014 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler neticesinde anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (No. 41444/09) davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Alican Demir'in ("başvuran") 22 Temmuz 2009 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, İzmir'de görevli Avukat S. Çetinkaya tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru, 4 Haziran 2012 tarihinde Hükümet'e bildirilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvuran, 1977 doğumlu olup İzmir'de ikamet etmektedir.

5. Başvuran, 19 Mayıs 2004 tarihinde yakalanmasının ardından gözaltına alınmıştır. Başvuranın yasadışı silahlı bir örgüte mensup olduğu ve gerçekleştirilen gösterinin ardından kamu malına zarar veren ve polis memuruna saldırarak beylik silahını çalan bir grupta yer aldığı yönünde şüphelenilmiştir. Başvuran, olayların ardından ifade veren mağdura soruşturmayı yürüten görevliler tarafından gösterilen bir fotoğraf üzerinden teşhis edilmiştir.

6. Gözaltına alındıkları gün şüphelilerin teşhis için sırayla geçtiği sırada, mağdur başvuranın saldıranlardan biri olduğunu yeniden belirtmiştir.

7. 19 ve 20 Mayıs 2004 tarihlerinde gerçekleştirilen sorgusu sırasında, başvuran saldırı ve soygun yapıldığını itiraf etmiştir. Ayrıca silahı yeniden satmadığını, silahı parçalarına ayırdığını, ardından da denize attığını beyan etmiştir. Başvuran, aynı zamanda söz konusu yasadışı örgüt adına patlayıcı maddeler içeren bir çanta bulundurduğunu kabul etmiştir. Bu son husus, aynı örgüte üye olduklarına dair haklarında şüphelenilen diğer kişilerin verdiği birçok ifadeyle desteklenmiştir.

8. Ardından, başvuranın avukatı, müvekkilinin geçici psikolojik rahatsızlığın etkisiyle bu itiraflarda bulunduğunu ileri sürmüştür.

9. Gözaltı süresi sona erdiğinde, başvuran tutuklanmıştır.

10. Başvuran, 26 Mayıs 2004 tarihinde, İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yasadışı silahlı örgüte üye olmak ve şiddet kullanarak soygun yapmak suçlarıyla itham edilmiştir.

11. Bu mahkemelerin kaldırılmasının ardından dava İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'ne tahsis edilmiştir.

12. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, 29 Aralık 2005 tarihinde, başvuranı yasadışı silahlı örgüte üye olmaktan suçlu bularak, altı yıl üç ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme, bu cezanın infazının mükerrer suçlara ilişkin rejime tabi tutulması gerektiğini belirtmiştir. İkinci suçlamaya ilişkin

olarak, mahkeme başvuranın beraatına karar vermiştir. Son olarak, mahkeme ilgilinin tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir.

13. Bu tarihe kadar yapılan bütün duruşmalar sonucunda, hâkimler “suçun niteliği”, “mevcut delil durumu” ve kaçma riski”ne dayanarak başvuranın tahliye edilmemesine karar vermişlerdir.

14. Yargıtay, başvuran tarafından mahkûmiyet kararına karşı yapılan temyiz başvurusunu 10 Temmuz 2007 tarihinde reddetmiştir. Diğer taraftan, Yargıtay kararın beraat ile ilgili kısmını bozmuştur.

15. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, yine Yargıtay’ın başvuranın suç ortaklarından biri hakkındaki temyiz başvurusuna ilişkin olarak karar vermemesinden şikâyet ederek, 7 Kasım 2007 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

16. Urla - başvuranın tutuklu bulunduğu şehir - Cumhuriyet Başsavcılığı, 13 Ocak 2009 tarihinde İzmir Savcılığı’na, ilgilinin 24 Ocak 2009 tarihinde şartlı tahliyeden yararlanması gerektiğini belirten bir yazı göndermiştir. Söz konusu Başsavcılık, Aralık 2005 tarihinde verilen mahkûmiyet kararına rağmen, davanın Yargıtay önünde halen derdest olduğunun tespit edildiğini belirtmiştir. Sonuç olarak, Başsavcılık, İzmir Savcılığı’ndan Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki davanın sonucunun araştırılmasını talep etmiştir.

17. Urla Ceza İnfaz Kurumu İdaresi, 15 Ocak 2009 tarihinde, İzmir Ağır Ceza Mahkemesi’ni başvuran hakkında başka herhangi bir mahkûmiyet kararının bulunmadığı ve başvuranın 24 Ocak 2009 tarihinden itibaren şartlı tahliyeden yararlanması gerektiği yönünde bilgilendirmiştir.

18. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, başvuranın şartlı tahliye edilmesi konusunda kendisine sunulan bilgileri 15 Ocak 2009 tarihli yazı ile Yargıtay’a göndermiştir.

19. Savcılık tarafından bu tarihte düzenlenen müddetnamede, başvuranın şartlı tahliye tarihi 24 Ocak 2009 olarak belirtilmektedir.

20. Başvuran, 24 Ocak 2009 tarihinde avukatı aracılığıyla tahliye talebini sunmuştur.

21. Diğer yandan, başvuran, 26 Ocak 2009 tarihinde Yargıtay'a faks yoluyla öncelikli inceleme talebi gönderdiğini ileri sürmektedir.

22. Yargıtay, 27 Ocak 2009 tarihli kararla, karara bağlamadığı temyiz başvurusuna ilişkin olarak suç ortağının mahkûmiyet kararını onamıştır. Mahkeme, ayrıca 10 Temmuz 2007 tarihli kararın değiştirilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

23. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, 30 Ocak 2009 tarihinde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan, başvuranın şartlı tahliyeden yararlanabilmek amacıyla tutuklulukta geçirmesi gereken süreyi 24 Ocak 2009 tarihinde tamamladığını belirterek, kararın faks yoluyla acilen kendisine gönderilmesini talep etmiştir.

24. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, 6 Şubat 2009 tarihinde Urla Ceza İnfaz Kurumu İdaresi ve Savcılık tarafından sunulan taleplere cevap olarak İzmir Savcılığı'na bir yazı göndermiştir. Başkan, mahkemenin başvuranın şartlı tahliyeden yararlanabilmek amacıyla tutuklulukta geçirmesi gereken süreyi tamamladığını dikkate aldığını, ancak dosyanın halen Yargıtay'da bulunması nedeniyle hâlihazırda herhangi bir tahliye kararının alınmadığını belirtmiştir. Başkan, bu durumda Ağır Ceza Mahkemesi'ne yeniden başvurulmasının beklenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

25. Başvuranın avukatı, 9 Şubat 2009 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi'ne yeniden şartlı tahliye talebini sunmuştur. Avukat, başvuranın çektiği cezanın 24 Ocak 2009 tarihinde sona erdiğini, başvuran hakkında başka herhangi bir mahkûmiyet kararının bulunmadığını ve dolayısıyla herhangi bir yasal dayanak olmaksızın başvuranın on beş gündür tutuklu bulunduğunu belirtmiştir. Avukat, ayrıca başvuranın şiddet kullanarak soygun yapmak suçu nedeniyle yargılanması gerektiği takdirde, beş yıllık

tutukluluğun ardından, başvuranın, hukuk kurallarına bağlı kalacağı konusunda herhangi bir şüphenin bulunmadığını ileri sürmüştür.

26. Yağma suçuna ilişkin dava, İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'nde 12 Şubat 2009 tarihinde yeniden ele alınmıştır. Yine bu tarihte, dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda, hâkimler, atılı suçun niteliği ve ağırlığı ile ilgilinin kaçma riskinin devam etmesini göz önünde bulundurarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermişlerdir.

27. 13 Şubat 2009 tarihli kararla, Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın cezası için geçirmesi gereken süreyi 24 Ocak 2009 tarihinde tamamladığını ve hapistede kaldığı süre boyunca iyi davranışlar sergilediğini belirterek, söz konusu tarihte geriye dönük işleyecek şekilde şartlı tahliyeden yararlanmasına karar vermiştir.

28. 30 Nisan 2009 tarihinde bozma kararının ardından yapılan ilk duruşma sırasında, Ağır Ceza Mahkemesi'nde bozma kararı okunmuştur. Mahkeme, başvuranın yasadışı silahlı örgüte mensup olması nedeniyle mahkûm edildiğini, bu bağlamda verilen cezanın kesinleştiğini ve ilgilinin cezasını çektiğini hatırlatmıştır. Başvuranın maruz kaldığı tutukluluk süresinin cezasından mahsup edildiğini ve yalnızca yağma suçlamasına ilişkin yargılama çerçevesinde hâlihazırda tutuklu bulunduğunu belirtmiştir.

29. Ağır Ceza Mahkemesi ardından tarafların beyanlarını dinlemiştir. Başvuran, yasadışı silahlı örgüte üye olması nedeniyle hakkında verilen cezanın süresinden daha fazla bir süre boyunca tutuklu kaldığını beyan etmiştir. Başvuranın avukatı, 29 Aralık 2005 tarihli karara dâhil edilen tutukluluk kararının yalnızca başvuranın mahkûm edildiği suçla ilgili olduğunu ve hiçbir durumda müvekkilinin beraat ettiği yağma suçuyla ilgili olamayacağını eklemiştir. Bu nedenle avukata göre başvuranın maruz kaldığı fazla tutukluluk süresinin söz konusu kararla bir ilgisi bulunmamaktadır.

30. Duruşma sonunda verilen kararda, Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın iddialarına cevaben, yağma suçuna ilişkin olarak verilen tutukluluk halinin devamı yönündeki kararın hiçbir şekilde kaldırılmadığını belirtmiştir.

31. Avukat, diğer yandan, 24 Ocak 2009 tarihinden önceki tutukluluk sürelerinin 29 Aralık 2005 tarihinde verilen cezadan mahsup edildiğini bildirmiştir. Yalnızca yağma suçu, atılı suçun niteliği ve mevcut delil durumu nedeniyle maruz kalınan tutukluluk süresini göz önünde bulunduran Ağır Ceza Mahkemesi, ilgilinin tutukluluk halinin devamının zorunlu olduğu kanısına varmıştır.

32. 23 Temmuz 2009 ve 15 Ekim 2009 tarihli duruşmalar sırasında, ilk derece mahkemesi benzer gerekçelerle tutukluluk süresini uzatmıştır.

33. 10 Aralık 2009 tarihinde, mahkeme başvuranı yağma suçundan suçlu bulmuştur. Mahkeme, yeni Ceza Kanunu'nun daha hafifletici hükümlerine dayanarak, başvuranı beş yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir. Başvuranın tutukluluğunun artık haklı sebeplere dayanmadığı kanaatine varan mahkeme başvuranın tahliyesine karar vermiştir.

34. Karar, Yargıtay tarafından 1 Nisan 2013 tarihinde yeniden bozulmuş ve dava dosyası ilk derece mahkemesine geri gönderilmiştir.

35. Dava hâlihazırda İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'nde derdesttir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

A. İyi hal nedeniyle şartlı tahliye

36. 13 Aralık 2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin 1. fıkrasında, kesin olarak mahkûm edilen mükerrer hükümlülerin tutuklulukları süresince “iyi hal”

göstermeleri şartıyla cezalarının dörtte üçünü çektikten sonra şartlı tahliyeden “yararlanabilecekleri” belirtilmektedir.

37. Ceza İnfaz Kurumları’nın Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında 20 Mart 2006 tarihli 2006/10218 sayılı Tüzüğün 133. maddesi ile aynı kanunun 89. maddesinde, “iyi hal” şartına uyulup uyulmadığının Disiplin Kurulu’nun görüşünün ardından, ilgilinin tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumunun idare kurulu tarafından değerlendirildiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda, “kurumların düzen ve güvenliğinin korunmasına ilişkin kurallara içtenlikle uyulması, hakların iyi niyetle kullanılması, tüm tutukluluk süresi boyunca [tutukluların] yükümlülüklerin tamamının yerine getirilmesi ve iyileştirme programları aracılığıyla topluma yeniden uyum sağlama yeteneği” gibi hususlar dikkate alınmaktadır.

38. Tüzüğün 134. maddesinde, disiplin suçunun idarenin “iyi hal kararı” almasına engel olduğu durumlar belirtilmektedir.

39. Ceza infaz kurumu idaresi tarafından alınan kararlar, iyi hal kararları, infaz hâkimi huzurunda itiraz konusu yapılabilmektedir.

40. Son olarak, 5275 sayılı Kanun’un 107. maddesinin 11. fıkrası uyarınca:

“Bir hükümlünün koşullu salıverilmesi hakkında ceza infaz kurumu idaresi tarafından hazırlanan gerekçeli rapor, hükmü veren mahkemeye; hükümlü başka bir yerde bulunuyorsa o yerde bulunan aynı derecedeki mahkemeye verilir. Mahkeme, bu raporu uygun bulursa hükümlünün koşullu salıverilmesine dosya üzerinden karar verir. Mahkeme, raporu uygun bulmadığı takdirde gerekçesini kararında gösterir. Bu kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

B. Mahkûmiyet süresinden daha fazla bir süre boyunca tutuklu kalınması halinde tazminat istemi

41. Mahkûmiyet süresinden daha fazla bir süre boyunca tutuklu kalınması halinde tazminat istemi Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 141. maddesinin 1. fıkrasının f) bendinde şu şekilde öngörülmektedir:

(1) (...),

(...)

f) Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan

(...)

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

42. Tazminat talebinin koşullarına ilişkin olarak CMK'nın 142. maddesinin 1. fıkrası şöyle ifade edilmektedir:

“Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.”

43. Hükmedilen cezanın süresinden daha fazla bir süre boyunca tutuklu kalınması halinde itiraz edilmesi hususundaki içtihadı ilişkin olarak, Hükümet Yargıtay'ın birçok kararını sunmuştur. Bu kararlar arasında 12. Ceza Dairesi'nin 17 Aralık 2012 tarihli (E. 2012/20277 – K. 2012/27572) ve 3 Ocak 2013 tarihli (E. 2012/24083 – K. 2013/1) iki kararı yer almaktadır.

44. 17 Aralık 2012 tarihli karar, CMK'nın 141. maddesinin 1. fıkrasının f) bendine dayanarak aşırı tutukluluk süresi nedeniyle tazminat ödenmesine karar veren Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararına karşı yapılan temyiz başvurusuyla ilgilidir. Davacı son olarak üç yıl, on ay ve yedi gün hapis cezasına mahkûm edilmesine rağmen dört yıl, bir ay ve dokuz gün (1499 gün) tutuklu kalmıştır. Ağır Ceza Mahkemesi, verilen cezanın süresi

ile maruz kalınan tutukluluk süresi arasındaki farklılık bağlamında üç ay ve iki gün boyunca maruz kalınan zararın tazmin edilmesine karar vermiştir.

45. Yargıtay, başvuranın aleyhine verilen cezanın süresinden daha fazla bir süre, yani üç ay iki gün (92 gün) fiilen tutuklu kaldığını tespit etmiştir. Bununla birlikte, Yargıtay, sorun oluşturan tutukluluk süresinin daha fazla olduğu, zira cezaların infazına ilişkin kanunun şartlı tahliye konusundaki hükümleri uyarınca ve ilgilinin iyi hali dikkate alındığında, tutukluluk süresinin ilgilinin cezası kesinlik kazandığı zaman 559 gün olması gerektiği kanaatine varmıştır. Diğer bir deyişle, kendi bakış açısına göre, fazla tutukluluk süresi 92 gün değil 940 gündür.

46. Yargıtay’a göre incelenmesi gereken sorun, davanın daha erken sona ermesi dolayısıyla da mahkûmiyet kararının daha erken kesinleşmesi halinde ilgilinin geçirmiş olduğu tutukluluk süresinden daha az bir süre boyunca tutuklu kalmış olacağı gerekçesiyle davacının tazminat talep etmek için hangi ölçüde haklı olacağı hususuyla ilgilidir.

47. CMK’ nın 141. maddesinin 1. fıkrasının f) bendi, şartlı tahliyeye ilişkin hükümler dikkate alınmaksızın sadece verilen cezanın süresi ve maruz kalınan tutukluluk süresi arasındaki farklılık nedeniyle tazminat ödenmesine imkân vermiştir. Metinde, dile getirildiği üzere, cezaların infazına ilişkin mevzuat ve ilgilinin hak ettiği üzere şartlı tahliyeden yararlanması göz önünde bulundurulduğunda, davacının geçirmesi gereken süreyi aşan bir tutukluluk süresi nedeniyle tazminat talep etme imkânı öngörülmemektedir.

48. Yargıtay, bununla birlikte bu hükmün Anayasa’nın 19. maddesi (“kişi hürriyeti ve güvenliği başlıklı”), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Mahkeme içtihadı ışığında okunması gerektiğini ekleyerek, temyiz edilen kararın CMK’ nın hükümlerine uygun olduğu sonucuna varmıştır.

49. Yargıtay, Sözleşme’nin 5. maddesinin 3. fıkrası uyarınca davacının makul sürede yargılanması veya yargılama süresince serbest bırakılması gerektiği kanısına varmıştır. Söz konusu durumun böyle olması halinde,

ilgili tutuklu olarak 940 gün geçirmemiş olacaktır. Dolayısıyla, ilgili Sözleşme'den ileri gelen haklarının ihlali nedeniyle zarara maruz kalmıştır. Bu nedenle de Yargıtay, ilgiliye zararın ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

50. Sonuç olarak, Yargıtay temyiz edilen kararı bozmuştur.

51. 3 Ocak 2013 tarihli Yargıtay kararı, daha önce kesinlikle aynı mantığı izlediği benzer bir davayla ilgilidir.

52. Bu iki davada, ilgililer 2007 ve 2008 yıllarında tahliye edilmişlerdir.

C. Aşırı tutukluluk süresi durumunda tazminat istemi

53. CMK' nın 141. maddesinin 1. fıkrasının d) bendinde, yargılanan kişilerin tutuklu bulunmalarına ve makul süre içerisinde haklarında bir karar alınmamasına rağmen, bu kişiler için maruz kalınan zararın tazminini talep etme imkânını öngörmektedir. İlgili hüküm aşağıdaki gibi okunmaktadır:

“1) (...)

(...)

d) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında, kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

(...)

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.”

54. CMK' nın 142. maddesinde, tazminat talebinde bulunulması için davanın esası hakkında nihai bir karar verilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. HÜKÜMET'İN BAŞVURANIN TEMSİLCİSİNİN
VEKÂLETNAMESİNİN GEÇERSİZLİĞİNE İLİŞKİN İTİRAZI
HAKKINDA

55. Hükümet, başvurunun tamamına ilişkin ön itirazını sunmaktadır. Hükümet, vekâletnamenin başvuranın temsilcisi tarafından değil, sadece başvuran tarafından imzalanması nedeniyle Mahkeme'ye gerektiği gibi sunulmadığı kanaatindedir. Başvuran ve temsilcisi olduğunu iddia eden kişi arasındaki temsilelik ilişkisinin kanıtlanmadığı kanısındadır. Hükümet Mahkeme'yi İçtüzüğü'nün 45. maddesinin 3. fıkrasına ve 47. maddesine uyulmadığı gerekçesiyle başvurunun tamamını reddetmeye davet etmektedir.

56. Hükümet, iddiasını desteklemek için *Post / Hollanda* kararı ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 21727/08, 20 Ocak 2009) ile İçtüzüğün bazı hükümlerini ileri sürmektedir. İçtüzüğün 45. maddesi aşağıdaki gibi okunmaktadır:

Madde 45 - İmzalar

“1. Sözleşme'nin 33 veya 34. maddeleri uyarınca yapılan bir başvuru yazılı olarak sunulur ve başvuran veya başvuran temsilcisi tarafından imzalanır.

2. Bir başvurunun sivil toplum örgütü veya bir kişi grubu tarafından yapılması halinde, başvuru bu örgütü veya grubu temsil etmeye yetkili kişiler tarafından imzalanır. Başvuruyu imzalayan kişinin yetkisi olup olmadığı hususunda, ilgili Daire veya Komite karar verir.

3. Başvuranların İçtüzüğün 36. maddesi çerçevesinde temsil edilmeleri halinde, vekâletname veya yetkilendirme yazısı temsilci veya temsilciler tarafından sağlanır.”

57. Başvuran, bu hususta herhangi bir görüş sunmamaktadır.

58. Mahkeme, kendisine başvuru yapmak isteyen temsilcilerin, adına dava açtıklarını iddia ettikleri başvurudan özel ve açık talimatlar aldıklarını ispatlamalarının önem arz ettiğini hatırlatmaktadır.

59. Somut olayda, Mahkeme, Hükümet'e göre başvuranın avukatının yetkiye sahip olduğunu ispatlamadığını ve dolayısıyla başvuran adına başvuru sunamayacağını dikkate almaktadır.

60. Mahkeme, Çetinkaya' nın kendisi tarafından sunulan başvuru formunu imzaladığını ve formla birlikte Mahkeme'de başvurayı temsil etmek için Çetinkaya' ya yetki veren vekâletnamenin yalnızca başvuran tarafından imzalandığını saptamaktadır.

61. Mahkeme'ye göre başvuranın vekâletname üzerindeki imzası, başvuranın başvuru yapılması amacıyla avukatına özel ve açık talimatlar verdiğini kanıtlamaktadır. Mahkeme'ye sunulan başvurunun, başvuranın Sözleşme'nin 34. maddesi ile tanınan bireysel başvuru hakkını uygun şekilde ve gerektiği gibi kullanmasının bir sonucu olmadığını düşünmeye imkân veren herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

62. Başvuran tarafından avukatı lehine imzalanan vekâletname, Hükümet tarafından dile getirilen *Post* kararına ilişkin somut olaydakinden farklıdır. Esasen, belirtilen bu davada, vekâletnamesi bulunmayan ve Mahkeme tarafından talep edildiğinde bu belgeyi sunacak durumda olmayan bir avukat tarafından başvurunun sunulması sebebiyle başvurunun başvuranın talimatı üzerine yapıldığını belirten herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

63. Somut olayda, avukatın başlangıçta vekâletnameyi imzalamaması, başvuranın başvuruda bulunmak istemediği ve bu konuda herhangi bir etkisinin bulunmadığı anlamına gelmemektedir.

64. Mahkeme'ye göre, bu eksiklik avukatın başvurayı temsil etmek istemediği anlamına da gelmemektedir. Aslında, Hükümet görüşlerine yanıt olarak ve Mahkeme ile yazışarak, gerekli tüm belgeler ve vekâletname ile

birlikte temsilci olarak gerektiği gibi imzaladıktan sonra başvuru formunu göndererek, avukat, başvuranın kendisine verdiği yetkiyi zımnen fakat zorunlu olarak kabul etmiştir.

65. Dahası, eksikliğe dikkat çekildiğinde, avukat, kendisi ve başvuran tarafından gerektiği gibi imzalanan vekâletnameyi sunmuştur.

66. Bu belgeler ışığında, Mahkeme, kendisine sunulan başvurunun, başvuranın Sözleşme'nin 34. maddesi ile tanınan bireysel başvuru hakkını uygun şekilde ve gerektiği gibi kullanmasının bir sonucu olduğu ve ilgilinin Çetinkaya tarafından uygun şekilde temsil edildiği kanısındadır.

67. Sonuç olarak, Mahkeme Hükümet'in ön itirazını reddetmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

68. Başvuran, 24 Ocak 2009 tarihinde şartlı tahliyeden yararlanması gerektiğini ve bu tarihten sonra tutukluluk halinin devamı nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. ve 3. fıkralarının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

69. Hükümet bu iddiayı kabul etmemektedir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

70. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranın normal olarak çekmesi gereken cezanın süresinden daha fazla bir süre tutuklu kalması nedeniyle maruz kalınan zarara ilişkin maddi tazminat talep etmek amacıyla Ceza Muhakemesi Kanunu'na dayanarak tazminat davası açması gerektiği kanısındadır.

71. Başvuran, Hükümet tarafından belirtilen hukuk yolunun etkinliği konusunda itiraz etmektedir.

72. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca kendisine yalnızca iç hukuk yolları tüketildikten sonra başvurulabileceğini hatırlatmaktadır. Bu kuralın amacı, Mahkeme'ye başvurulmadan önce Sözleşmeciler Devletlere kendilerine karşı yöneltilen ihlal iddialarını önleme veya düzeltme fırsatı vermektir (Bk., diğerleri arasında, *Mifsud / Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar), [BD], No. 57220/00, § 15, AİHM 2002-VIII ve kısa bir süre önce, *Simons / Belçika* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 71407/10, § 23, 28 Ağustos 2012).

73. Mahkeme, ardından Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasının bununla birlikte yalnızca hem ihlal iddialarına ilişkin, hem de ulaşılabilir ve uygun olan iç hukuk yollarının tüketilmesini zorunlu kıldığını hatırlatmaktadır. Bu iç hukuk yolları, olayların meydana geldiği dönemde, hem teorik hem de pratik olarak mevcut olduğu, yani başvurana şikâyetlerini düzeltme imkânı sunacak nitelikte ve erişilebilir olduğu, ayrıca başarı sağlayacak makul bakış açıları sunduğu takdirde etkin olabilmektedir. Bu bağlamda, olumsuz olarak sonuçlanacağı açık olmayan herhangi bir başvurunun başarıya ulaşp ulaşamayacağına dair şüphe duyulması olgusu, o iç hukuk yolunun tüketilmemesini gerekçelendirecek geçerli bir sebep teşkil etmemektedir (*Turgut / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 4860/09, § 45, 26 Mart 2013, *Sejdovic / İtalya* [BD], No. 56581/00, § 46, AİHM 2006-II, *Sardinas Albo / İtalya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 56271/00, AİHM 2004-I, *Brusco / İtalya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 69789/01, AİHM 2001-IX ve kısa bir süre önce, *Alberto Eugénio da Conceição / Portekiz* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 74044/11, 29 Mayıs 2012).

74. Mahkeme, son olarak, özgürlükten yoksun bırakma durumunda, bir başvuran - Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasını ihlal edecek şekilde - iç hukuka aykırı olarak tutuklandığını ileri sürdüğünde ve ihtilaf konusu tutukluluk hali sona erdiğinde, iddia edilen ihlalin kabul edilmesini ve

tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir tazminat davasının, pratikte kullanılabilir olduğunun gereğince tespit edilmesi halinde, genellikle tüketilmesi gereken etkin bir hukuk yolu olduğunu hatırlatmaktadır (*Rahmani ve Dineva / Bulgaristan*, No. 20116/08, § 66, 10 Mayıs 2012 ve *Gavril Yossifov / Bulgaristan*, No. 74012/01, § 41 ve burada yapılan atıflar, 6 Kasım 2008).

75. Somut olayda, Mahkeme, başvuranın 29 Aralık 2005 tarihinde altı yıl üç ay hapis cezasına mahkûm edildiğini saptamaktadır. Cezaların infazına ilişkin mevzuat dikkate alındığında, mahkûmiyet kararı kesinleştiği zaman başvuranın 24 Ocak 2009 tarihinde şartlı tahliye tedbirinden yararlanması gerekmektedir. Mahkûmiyet kararı, 10 Temmuz 2007 tarihinde kesinleşmiştir. Ancak başvuranın mahkûmiyetini ilgilendirmeyen bir husus nedeniyle Yargıtay’a başvurulduğundan, ilk derece mahkemesi 24 Ocak 2009 tarihinde ilgilinin şartlı tahliyesine hükmetmemiştir. Ancak başvuran daha sonra 13 Şubat 2009 tarihinde şartlı tahliye edilmiştir. Başvuranın şikâyeti, 24 Ocak tarihinden 12 Şubat 2009 tarihine kadar tutukluluk halinin devamıyla ilgilidir. Başvurana göre, tutukluluk halinin devamı, hak ettiği şartlı tahliyeye ilişkin kararın geç verilmesine neden olmuştur.

76. Bu nedenle Mahkeme’nin incelemesi gereken sorun, bu şikâyet için kullanılabilir ve uygun bir hukuk yolunun bulunup bulunmamasıyla ilgilidir.

77. Mahkeme, Hükümet tarafından örnek olarak sunulan kararlardan; Türk Anayasası ve Sözleşme ışığında Yargıtay tarafından yorumlandığı üzere, CMK’nın 141. maddesinin 1. fıkrasının f) bendi uyarınca, hak ettiği şartlı tahliyeden yararlanma durumu dikkate alındığında ve cezaların infazına ilişkin mevzuata göre geçirilmesi gereken cezanın süresinden daha fazla bir süre boyunca özgürlüğünden yoksun kalan herkese maddi tazminat hakkının tanındığının anlaşıldığını tespit etmektedir (yukarıda geçen 44 ila 51. paragraflar).

78. Mahkeme, başvuranın şikâyetinin tam anlamıyla bu durumla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu hukuk yolu, dolayısıyla özgürlük ve güvenlik hakkının ihlalinin kabul edilmesine ve tazminat elde edilmesine imkân vermek için yeterlidir.

79. Ancak, Mahkeme, bu hukuk yolunun Yargıtay tarafından sadece kısa bir süre önce açıldığını tespit etmektedir. Esasen Yargıtay'ın somut olaya ilişkin kararları, mevcut başvurunun yapılmasından sonra, 2012 ve 2013 tarihlerinde verilmiştir.

80. Olayların meydana geldiği dönemde, Yargıtay'ın 17 Aralık 2012 tarihli kararında hatırlattığı üzere (yukarıda geçen 47. paragraf), gerek bu hükmün içeriği gerekse hükmün mahkemeler tarafından yorumlanma şekli, şartlı tahliye göz önüne alındığında, başvuranın geçirmesi gereken süreden daha fazla olan bir tutukluluk süresi nedeniyle başvurana tazminat elde etme imkânı vermemiştir.

81. Diğer bir deyişle, söz konusu hükme dayalı hukuk yolu etkin olsa bile, başvurunun yapıldığı sırada hukuk yolunun etkin olduğunu ileri sürmeye imkân veren herhangi bir unsur bulunmamaktadır. Bu nedenle başvuran, daha önce bu hukuk yolunu kullanmamakla suçlanamayacaktır.

82. Dolayısıyla Mahkeme Hükümet'in itirazını reddetmektedir.

Başvuranın şikâyetinde herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını ve şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit eden Mahkeme, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir.

B. Esas Hakkında

83. Başvuran, tutuklulukta geçirmesi gereken süreden daha fazla bir süre boyunca tutuklu kaldığı kanaatindedir. Başvuran, şartlı tahliyeden yararlanması gereken tarih olan, 24 Ocak 2009 tarihinde tahliye edilmesi

gerektiğini ve bu tarihten sonra maruz kaldığı tutukluluğun yasaya aykırı olduğunu iddia etmektedir.

84. Hükümet, bir hükümlünün şartlı tahliyeden yararlanmasının kabul edilmesi için gereken koşulların bir araya gelmesinin kendiliğinden tahliyeye neden olmadığını ve tahliyenin her koşulda yargı kararı gerektirdiğini ileri sürmektedir. Hükümet, kanunda yargı müdahalesinin basit bir işlem olarak öngörülmediğini ancak hâkime gerçek bir takdir yetkisi verildiğini belirtmektedir. Hükümet, 5275 sayılı Kanunun 107. maddesinin 11. fıkrası uyarınca tahliye kararının yalnızca hâkimin ceza infaz kurumu idaresi raporunun uygun olduğunu tespit etmesi halinde verildiğini hatırlatmaktadır. Ayrıca 108. maddenin 1. fıkrasının c) bendinde kullanılan “yararlanabilmektedir” ifadesi ile zorunlu olarak bu takdir yetkisine atıfta bulunulduğunu belirtmektedir.

85. *Grava / İtalya* (No. 43522/98, 10 Temmuz 2003), *Pilla / İtalya* (No. 64088/00, 2 Mart 2006) ve *Şahin Karataş / Türkiye* (No. 16110/03, 17 Haziran 2008) kararlarına atıfta bulunan Hükümet, hâkimin sahip olduğu takdir yetkisini dikkate alarak, Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edilmediği kanaatine varmaktadır.

86. Mahkeme, başvuranın, durumunun şartlı tahliyeye uygun olduğu 24 Ocak 2009 tarihine kadar özgürlükten yoksun bırakılmasının, Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrasının a) bendi anlamında, kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkûm edilmesinin ardından yasaya uygun şekilde tutuklanması olarak değerlendirildiğini saptamaktadır. 12 Şubat 2009 tarihinden sonra maruz kalınan tutukluluk ise 5. maddenin 3. fıkrasının c) bendi kapsamına girmektedir. Dolayısıyla Mahkeme’nin incelemesine konu olan tutukluluk süresi, bu iki tarih arasında maruz kalınan süredir.

87. Mahkeme, 2009 yılının Ocak ayı süresince, ceza infaz kurumu idaresi ve savcılığın, başvuranın durumunun 24 Ocak 2009 tarihinde şartlı tahliyeye uygun olduğunu Ağır Ceza Mahkemesi’ne bildirdiklerini

saptamaktadır. Bununla birlikte Ağır Ceza Mahkemesi, bu sorun hakkında ancak davanın esasını yeniden inceledikten sonra 13 Şubat 2009 tarihinde karar vermiştir.

88. Başvuranın şikâyeti, açıkça, Ağır Ceza Mahkemesi'nin şartlı tahliye talebine ilişkin karar vermek için gecikmesinden kaynaklanan aşırı tutukluluk süresiyle ilgilidir.

89. Bu bağlamda, Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının a) bendinin, örneğin, bir mahkûmun af yasasından ya da erkenden şartlı tahliye veya kesin tahliye durumlarından yararlanmasını güvence altına almadığını hatırlatmaktadır (*Mouesca / Fransa* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 52189/99, 18 Ekim 2001, *İrfan Kalan / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 73561/01, 2 Ekim 2001 veya kısa bir süre önce, *Çelikkaya / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 34026/03, § 60, 1 Haziran 2010).

90. Ancak, yerel mahkemelerin, bu tür bir tedbirden faydalanmak için kanunda belirtilen koşulları yerine getiren herkese, herhangi bir takdir yetkileri bulunmadan, bu tedbiri uygulamakla yükümlü olmaları halinde durum farklı olacaktır (*Del Rio Prada / İspanya* [BD], No. 42750/09, § 126, AİHM 2013, *Hıdır Durmaz / Türkiye* No. 2), No.26291/05, § 26, 12 Temmuz 2011). Bu nedenle, Mahkeme, İtalya aleyhine verilen iki kararda (anılan, *Grava*, §§ 31 ila 46 ve anılan, *Pilla*, §§ 36 ila 44), başvuruların cezasının ertelenmesine ilişkin taleplerle ilgili kesin yargı kararlarının ilgililerin tahliye edilmelerinin ardından gecikmeli olarak verildiği ve talep edilen durumdan yararlanılmasına karar verilmesi halinde, ilgililerin çekmeleri gereken cezadan daha fazla ceza çektikleri gerekçesiyle Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (benzer bir yaklaşım için, bk. aynı zamanda ceza ertelemesinin uygulanmasında gecikmenin söz konusu olduğu *Şahin Karataş* kararı, (anılan, §§ 29 ila 38)).

91. Mahkeme, Türk hukukunda şartlı tahliyenin iki koşulun bir araya gelmesine bağlı olduğunu gözlemlemektedir. Bir yandan, ilgili cezasının bir bölümünü çekmiş olmalı, diğer yandan da tutukluluğu süresince “iyi hal” göstermelidir. Gerekli koşullar bir araya geldiğinde, yetkililer, şartlı tahliye karar vermekle yükümlüdürler. Hâkimin görevi, bu koşulların bir araya gelip gelmediğini incelemekle sınırlıdır ve durum böyle olduğunda, tahliyenin uygun olup olmadığını değerlendirme imkânına sahip değildir. Dolayısıyla hâkimin takdir yetkisi bulunmamaktadır.

92. Somut olayda, gerekli koşulların 24 Ocak 2009 tarihinden itibaren bir araya geldiğine itiraz edilmemektedir (Bk. yukarıda geçen 27. paragraf).

93. Oysa şartlı tahliyeyle ilişkin yargı kararı, ilgilinin talep edilen durumdan yararlanmasına hükmedilmesi halinde çekmiş olacağı ceza süresinden daha fazla bir süre ceza çektiğinde, 13 Şubat 2009 tarihinde verilmiştir.

94. Sonuç olarak, ulusal hukuk ve hak ettiği tahliye durumu dikkate alındığında, başvuran, geçirmesi gereken süreden daha fazla bir süre boyunca tutuklu kalmıştır. Bu hususta, Mahkeme Yargıtay’ın bundan böyle konuya ilişkin benzer bir yaklaşım benimsediğini saptamaktadır (yukarıda geçen 43. paragraf ve izleyen paragraflar).

95. Sonuç olarak, Mahkeme, söz konusu olan fazla hapis cezasının Sözleşme anlamında yasaya uygun bir tutukluluk olarak değerlendirilemeyeceği kanaatindedir.

96. Bu nedenle, Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME’NİN 5. MADDESİNİN 4. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

97. Başvuran, Sözleşme’nin 5. maddesinin 1. fıkrasına ilişkin ihlal iddiasına çözüm bulabilecek nitelikte, Sözleşme’nin 13. maddesi anlamında etkin bir hukuk yoluna sahip olmadığını ileri sürmektedir.

98. Hükümet bu iddiayı kabul etmemektedir.

99. Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası kapsamında inceleme yapılmasını gerektirdiği kanısındadır. Söz konusu madde şunu öngörmektedir:

“Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve eğer tutulma yasaya aykırı ise serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

100. Bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit eden Mahkeme şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

B. Esas Hakkında

101. Hükümet, başvuranın Ağır Ceza Mahkemesi'ne 26 Ocak 2009 tarihinde şartlı tahliye talebini sunduğunu ve Ağır Ceza Mahkemesi'nin bu talebi Yargıtay'a gönderdiğini ve Yargıtay'ın temyiz incelemesini hızlandırdığını belirtmektedir. Hükümet, Yargıtay'ın ertesi gün kararını verdiğini ve dava dosyasını ilk derece mahkemesine geri gönderdiğini eklemektedir. Hükümet dava dosyasının gönderilmesinin, davayı yeniden incelemesi gereken Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvuranın talebi hakkında karar verme imkânı sağladığını belirtmektedir. Bunun üzerine mahkeme de 13 Şubat 2009 tarihinde, talep edildiği üzere, ilgilinin tahliyesine karar vermiştir.

102. Hükümet, başvuranın talebinin reddedilmesi halinde hukuk yolunu kullanma imkânının bulunduğunu ileri sürmektedir.

103. Hükümet, son olarak, başvuranın CMK'nın 141. maddesine

dayanarak tazminat elde edebileceği bir hukuk yoluna sahip olduğunu ileri sürmektedir.

104. Başvuran, Hükümet'in iddiaları hakkında herhangi bir görüş bildirmemektedir.

105. Mahkeme, yakalanan veya tutulan kişilerin özgürlükten yoksun bırakılmalarının yasaya uygunluğu konusunda itiraz edebilecekleri hukuk yolunu güvence altına alan Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının; söz konusu kişilere, tutukluluklarının yasaya aykırı olduğunun tespit edilmesi halinde dava açılması sonucunda, özgürlükten yoksun bırakılmalarına son veren ve tutukluluklarının yasaya uygun olup olmadığına ilişkin bir yargı kararının kısa sürede alınması yönünde hak tanıdığını hatırlatmaktadır (Bk., örneğin, *Musiał / Polonya* [BD], No. 24557/94, § 43, AİHM 1999-II ve *Baranowski / Polonya*, No. 28358/95, § 68, AİHM 2000-III).

106. Mahkeme, aynı zamanda Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası bakımından herkesin tutukluluğunun yasallığı hakkında kısa sürede mahkeme kararı alınması hakkına saygı duyulup duyulmadığının, her davanın kendine özgü koşulları ışığında değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (*Sanchez-Reisse / İsviçre*, 21 Ekim 1986, § 55, seri A No. 107 ve *R.M.D. / İsviçre*, 26 Eylül 1997, § 42, *Karar ve hükümlerin derlemesi* 1997-VI). Özellikle gecikmelerin başvuranın ya da temsilcilerinin tutumuna atfedildiği tedbirin ve davanın genel seyrinin dikkate alınması gerekmektedir. Ancak genellikle bireyin özgürlüğünün söz konusu olması nedeniyle, Devlet yargılamanın en kısa sürede gerçekleştirilmesini sağlamalıdır (*Mayzit / Rusya*, No. 63378/00, § 49, 20 Ocak 2005 ve *Rapaciolo / İtalya*, No. 76024/01, § 32, 9 Mayıs 2005).

107. Somut olayda, Mahkeme, dosyadaki unsurlara göre, şartlı tahliye talebinin başvuran tarafından, Hükümet'in ileri sürdüğü gibi 26 Ocak 2009 tarihinde değil, 24 Ocak 2009 tarihinde (Bk. yukarıda geçen 23. paragraf) sunulduğunu saptamaktadır. Nitekim ilgili, söz konusu tarihten itibaren benzer bir tedbirden yararlanması gerektiğini iddia edebilmiştir.

108. 13 Şubat 2009 tarihinde, başvuran hakkında talep edildiği üzere şartlı tahliye kararı verilmiştir.

109. Tahliye talebi ile talep edilen tedbire hükmeden karar arasında geçen yirmi günlük süre dikkate alındığında, Mahkeme, söz konusu talebin Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının gerektirdiği üzere "kısa sürede" incelenmediği kanısındadır (*Bubullima / Yunanistan*, No. 41533/08, § 31, 28 Ekim 2010, Mahkeme, bu davada, on dört günlük sürenin bu maddenin gereklerini karşılamadığı kanısına varmıştır). Üstelik Mahkeme, böyle bir süreyi somut olayda haklı gösterecek nitelikte herhangi bir gerekçenin bulunmadığını belirtmektedir.

110. Hükümet tarafından belirtilen, CMK'nın 141. maddesine dayalı hukuk yoluna ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme'ye aykırı olduğu kabul edilen durumun sona erdiği hallerde, bu hukuk yolunun Sözleşme'nin 35. maddesi anlamında etkin olduğunu tespit etmektedir.

111. Mahkeme, ancak Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının gerektirdiği hukuk yolunun, özgürlükten yoksun bırakmanın yasaya aykırı olması halinde bu duruma son veren yargı kararının kısa sürede alınmasına imkân vermesi gerektiğini anımsatmaktadır. Nitekim Hükümet tarafından belirtilen hukuk yolu açıkça böyle bir hukuk yolu değildir, zira yalnızca tazminat elde edilmesine imkân vermekte, ancak özgürlükten yoksun bırakmanın kısa sürede sona ermesine olanak sağlamamaktadır.

112. Daha önce belirtilenler ışığında, Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

IV. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 3. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

113. Başvuran, tutukluluk süresinden de şikâyet etmektedir. Başvuran, şikâyetini desteklemek amacıyla Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasını ileri sürmektedir. Söz konusu madde uyarınca:

“İşbu maddenin 1. C fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes (...) makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.”

114. Hükümet bu iddiayı kabul etmemektedir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

115. Hükümet, başvuranın birbirinden bağımsız iki ayrı tutukluluk süreci geçirdiği kanısındadır. İlk tutukluluk süreci, başvuranın gözaltına alınmasıyla 19 Mayıs 2004 tarihinde başlamış ve İzmir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından mahkûm edilmesiyle 29 Aralık 2005 tarihinde sona ermiştir. İkinci tutukluluk süreci ise yağma suçunu işlediği yönündeki suçlamalar çerçevesinde başvuranın tutukluluk halinin devamına karar verildiği 12 Şubat 2009 tarihinden tahliye edildiği 10 Aralık 2009 tarihine kadar sürmüştür.

116. Hükümet, *Idalov / Rusya* ([BD], No. 5826/03, §§ 112 ila 135, 22 Mayıs 2012) davasında verilen karardan, özellikle altı ay süre koşuluna uyma yükümlülüğü bakımından söz konusu iki tutukluluk sürecinin ayrı ayrı incelenmesi gerektiği sonucunu çıkarmaktadır.

117. Bu açıdan, Hükümet, ilk sürece ilişkin olarak bu kurala uyulmadığı gerekçesiyle şikâyetin kabul edilemez olduğunun belirtilmesi gerektiği kanaatindedir.

118. Diğer yandan, Hükümet, CMK’nın 141. maddesine dayanarak açılan tazminat yolunun başvuranın tutukluluğunun sona ermesi nedeniyle etkin bir hukuk yolu teşkil ettiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda, Hükümet özellikle *Demir / Türkiye* davasında verilen karara (anılan karar) dayanarak, Mahkeme’yi iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle şikâyetin kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmektedir.

119. Başvuran Hükümet'in iddialarını kabul etmemektedir.

120. Öncelikle, iç hukuk yollarının önceden tüketilmesi kuralına ilişkin itiraz hakkında, Mahkeme, Hükümet tarafından belirtilen hukuk yolunun kullanılmasının davanın esasına ilişkin kesin bir kararı gerektirdiğini saptamaktadır (anılan *Demir* kararı, yukarıda geçen 54. paragraf, §§ 25-27). Oysa somut olayda, başvuranın kapsamında tutuklandığı dava halen derdesttir. Dolayısıyla, Mahkeme, Hükümet'in bu itirazının dayanaktan yoksun olduğu kanısındadır.

121. Ardından Hükümet tarafından ileri sürülen diğer itiraz hakkında, Mahkeme, Hükümet tarafından dile getirilen *Idalov* kararında, mevcut davanın art arda gelen iki tutukluluk süreciyle ilgili olmasına rağmen, tahliye süreçlerinin oluşturduğu kesintiler arasındaki tutukluluk süreçlerine altı ay süre kuralının uygulanıp uygulanamayacağını incelemiştir.

122. Böyle bir durumda, Mahkeme, art arda gelen birçok tutukluluk sürecini bir bütün olarak incelediğini ve altı ay süre kuralının yalnızca son tutukluluk sürecinin sona erdiği tarihten itibaren işlemeye başladığını hatırlatmaktadır (Bk. diğer birçoğu arasında, *Solmaz / Türkiye*, No. 27561/02, §§ 27 ila 37 ve özellikle, § 36, 16 Ocak 2007).

123. Somut olayda, Mahkeme, hatta başvuranın tutukluluğunun sona erdiği tarihten önce başvuru yapıldığını kaydetmektedir.

124. Dolayısıyla, aynı zamanda bu ön itirazı reddetmek gerekmektedir.

125. Başvuranın şikâyetinde herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını ve şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit eden Mahkeme, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir.

B. Esas Hakkında

126. Hükümet, başvuranın tutukluluk süresi nedeniyle Sözleşme'nin 5.maddesinin 3. fıkrasının ihlal edilmediği kanısındadır.

127. Başvuran şikâyetini yinelemektedir.

128. Mahkeme, başvuranın tutukluluğunun, gözaltına alınmasıyla 19 Mayıs 2004 tarihinde başladığını ve tahliye edilmesiyle 10 Aralık 2009 tarihinde sona erdiğini tespit etmektedir.

129. Mahkeme, içtihadı (Bk., diğerleri arasında, anılan, *Solmaz*, ve *Baltacı / Türkiye*, No. 495/02, §§ 43-46, 18 Temmuz 2006) uyarınca, yalnızca başvuranın göz altına alındığı 19 Mayıs 2004 tarihinden 29 Aralık 2005 tarihine kadar uzanan süreç ile yağma suçuna ilişkin suçlamalar çerçevesinde tutukluluk halinin devamına ilişkin kararın verildiği 12 Şubat 2009 tarihinden tahliye edildiği 10 Aralık 2009 tarihine kadar uzanan sürecin Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası uyarınca dikkate alınması gerektiği kanaatindedir.

130. Diğer bir ifadeyle, somut olayda göz önünde bulundurulacak tutukluluk süresi yaklaşık iki yıl beş aydır.

131. Mahkeme, tutukluluk süresinin makul olup olmadığının soyut bir değerlendirmeye tabi tutulamayacağını hatırlatmaktadır. Sanığın tutukluluk halinin devamının yasaya uygunluğu, her koşulda, davanın özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Tutukluluk halinin devamı; masumiyet karinesine rağmen, yalnızca Sözleşme'nin 5. maddesinde belirtilen bireysel özgürlüğe saygı kuralına karşı ağır basan gerçek bir kamu yararının mevcut olduğunun somut emarelerle gösterilmesi halinde, söz konusu durumda haklı görülebilmektedir (Bk., diğerleri arasında, *Kudla / Polonya*, [BD], No. 30210/96, §§ 110-111, AİHM 2000-XI).

132. Bir olayda, sanığın maruz kaldığı tutukluluğun makul süreyi aşmamasını sağlamak öncelikle ulusal adli makamların görevidir. Bu amaçla, makamların, Sözleşme'nin 5. maddesinde belirtilen kurala aykırı davranmayı haklı gösteren kamu yararının bulunduğunu tespit edecek ya da reddedecek nitelikteki tüm koşulları incelemeleri ve tahliye taleplerine ilişkin kararlarda bu hususu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Mahkeme, esasen söz konusu kararlarda yer alan gerekçelere ve ilgili tarafından başvurusunda belirtilen tartışmasız olaylara dayanarak,

Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edilip edilmediğini belirlemelidir (*Labita / İtalya*, [BD], No. 26772/95, § 152, AİHM 2000-IV).

133. Bu bağlamda, Mahkeme, suç işlediği gerekçesiyle yakalanan kişi hakkında şüphelenmeyi gerektirecek makul sebeplerin varlığının devamının, tutukluluk halinin devamının yasaya uygun olmasının olmazsa olmaz (*sine qua non*) koşulu olduğunu, ancak belli bir süre sonra bu koşulun yeterli olmayacağını hatırlatmaktadır. Mahkeme, bu durumda adli yetkililer tarafından ileri sürülen diğer gerekçelerin özgürlükten yoksun bırakmayı haklı göstermeye devam edip etmediğini belirlemelidir. Söz konusu gerekçelerin “yerinde” ve “yeterli” olduğunun tespit edilmesi halinde, Mahkeme, yine yetkili ulusal makamların yargılamanın devamına “özel ihtimam” gösterip göstermediklerini araştırmalıdır. Soruşturmanın karmaşıklığı ve özellikleri, bu bağlamda göz önünde bulundurulacak unsurlardır (Bk., örneğin, *Scott / İspanya*, 18 Aralık 1996, § 74, *Derleme* 1996-VI ve *I.A. / Fransa*, 23 Eylül 1998, § 102, *Derleme* 1998-VII).

134. Mahkeme somut olayda “suçun niteliği”, “kaçma riski” ve “mevcut delil durumu” gibi benzer ve basmakalıp ifadeler kullanılarak tutukluluk halinin devamına hükmedildiğini saptamaktadır. Genellikle “mevcut delil durumu” ifadesinin, suçluluğa ilişkin ciddi emarelerin varlığına ve varlığını sürdürmesine atıfta bulunulması olarak yorumlanmasının mümkün olmasına rağmen bu unsurlar somut olayda başvuranın şikâyetçi olduğu tutukluluk süresini tek başına haklı gösteremeyecektir (*Letellier / Fransa*, 26 Nisan 1991, A serisi No. 207, *Tomasi / Fransa*, 27 Ağustos 1992, A serisi No. 241-A ve *Demirel / Türkiye*, No. 39324/98, § 59, 28 Ocak 2003).

135. Mahkeme'ye göre, davanın esasına bakan hâkimler tarafından benimsenen gerekçelerin “yerinde” ve “yeterli” olduğu kabul edilemeyecektir; somut olayda başvuranın davasının özenli biçimde yürütülüp yürütülmediği hususuna değinmeye de gerek duyulmamaktadır.

136. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası ihlal edilmiştir.

V. DİĞER İHLAL İDDİALARI HAKKINDA

137. Başvuran, aynı zamanda kendisine atfedilen suçların Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin yetki kapsamına girmesine rağmen, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yargılanmasından şikâyet etmektedir.

138. Başvuran, son olarak, 29 Aralık 2005 tarihli mahkûmiyet kararının yasal dayanaktan yoksun olduğunu iddia etmektedir.

139. Mahkeme, bu şikâyetler nedeniyle Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine dair herhangi bir emare bulunmadığını değerlendirmektedir.

140. Bu nedenle, Mahkeme şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilemez olduğunu belirtmektedir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

141. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

"Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlâl edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlâlin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine âdil bir tazmin verilmesine hükmeder."

142. Başvuran, temsil masrafları için 5 000 TL (TRY) ve posta masrafları için ise 21, 60 TRY talep etmektedir. Bu bağlamda, avukatlık ücretlerine ilişkin faturanın kopyasını ve Strazburg' a gönderilen mektuplar için posta servisi tarafından düzenlenen iki adet makbuzu sunmaktadır. Başvuran, diğer yandan, manevi zarar için 40 000 Avro (EUR) talep etmektedir.

143. Hükümet, başvuranın söz konusu ihlaller nedeniyle endişe, sıkıntı ve belirsizlik yaşamasına bağlı olarak zarara maruz kaldığını ispatlamadığı kanısındadır. Dolayısıyla Mahkeme'yi manevi tazminat bağlamında ileri sürülen talebi reddetmeye davet etmektedir.

144. Masraf ve giderlere gelince, Hükümet, savunmaya ilişkin avukatlık ücretlerinin aşırı yüksek olduğu ve kıyaslanabilir davalarda uygulanan tarifelere ilişkin gerçeği yansıtmadığı kanaatindedir. Ayrıca sunulan faturanın ayrıntılı bilgi içermediğini ve toplam miktar belirtmediğini dile getirmektedir. Mahkeme'yi bu bağlamda yapılan talebi de reddetmeye davet etmektedir.

145. Manevi tazminat konusunda, Mahkeme, başvuranın söz konusu ihlaller nedeniyle endişe, sıkıntı ve belirsizlik yaşamasına bağlı olarak zarara maruz kaldığını kanıtlamasının nasıl mümkün olacağını anlayamamaktadır. İlginin belli bir manevi zarara maruz kaldığını değerlendirmektedir. Hakkaniyete uygun olarak, başvurana 9 500 EUR ödenmesinin makul olacağı kanısındadır.

146. Masraf ve giderlere ilişkin olarak, Mahkeme, Sözleşme'nin 41. maddesi bağlamında, yalnızca masrafların doğruluğu ve gerekliliğinin ispatlanması halinde makul miktarda iade edilebileceğini hatırlatmaktadır (Bk., diğerleri arasında, *Nikolova / Bulgaristan* [BD], No. 31195/96, § 79, AİHM 1999-II). Mahkeme, dahası İçtüzüğün 60. maddesinin 2. fıkrasının, Sözleşme'nin 41. maddesi bağlamında sunulan her türlü iddianın rakamla, ayrı ayrı olarak ve gerekli kanıtlayıcı belgelerle birlikte belirtilmesi gerektiğini öngördüğünü hatırlatmaktadır. Aksi takdirde, Mahkeme talebi tamamen ya da kısmen reddedebilmektedir (*Zubani / İtalya* (adil tazmin), No. 14025/88, § 23, 16 Haziran 1999). İçtihadını ve elinde bulunan unsurları dikkate alan Mahkeme, masraf ve giderler bağlamındaki bütün harcamalar için 2 000 EUR ödenmesi gerektiğine karar vermiştir.

147. Diğer yandan, Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun Sözleşme'nin 5. maddesinin 1., 3. ve 4. fıkraları bağlamındaki şikayetlere ilişkin kısmının kabul edilebilir olduğuna ve diğerlerinin ise kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlâl edildiğine;
3. Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlâl edildiğine;
4. Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlâl edildiğine;
5. a) Sözleşme'nin 44 § 2 maddesine uygun olarak; davalı Devletin, kararın kesinleştiği tarihten başlamak üzere üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden yine Davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere, başvurana aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;
 - i. ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak 9 500 EUR (dokuz bin beş yüz Avro);
 - ii. başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, masraf ve giderler için 2 000 EUR (iki bin Avro);b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak ödemenin yapıldığı tarihe kadar Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
6. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir.*

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; İçtüzüğün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 25 Şubat 2014 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan